

LUCIANO MUSSELLI, Manuale di diritto canonico e matrimoniale, Monduzzi Editore, Bologna 1997, 438. p. seconda edizione (emendata ed in parte aggiornata)

Luciano Musselli professzor a Pavai Egyetemen tanít kánonjogot és első-sorban saját hallgatói, de minden érdeklődő számára készítette ezt a tömör kézikönyvet. Mindenki, aki szeretné kiegészíteni jogi, kánonjogi kultúráját, vagy támpontokat keresne a kánonjog oktatása számára, nagy haszonnal forgathatja ezt a kötetet. A műben nemcsak metodológiai, joggyakorlati és jogtudományi, gyakorlati jellegű, hanem teológiai jellegű szempontok is hatékonyan érvényesülnek. A hasonló bevezető jellegű művekkel összehasonlítva olyan ritkábban tárgyalt pontokat is megvilágít, mint pl. az egyetemes és részleges jog jellegzetessége, a kánonjog jogi jellege és rugalmassága (aequitas, epikeia), vagy a kánonjog nyelvezete.

Az első három, mintegy bevezető fejezet után rátér a kánonjog forrásaira, vagyis a törvények, a közigazgatási intézkedések és a jogszokás keletkezésére, megszűnésére, értelmezésére, alkalmazására, az Egyház mindennapi életében betöltött szerepére.

Minthogy a legfontosabb megismerési jogforrások jelenleg a CIC és a CCEO, röviden érinti ezek kialakulását, a kodifikáció sajátosságait.

Majd áttér a kormányzati hatalom és a hívek jogainak tárgyalására, tisztázza a hatalom és a hívek jogai közti kapcsolatot. Így megvilágítja a szentségekhez való jogot, a jogi státusz fogalmát (laikus, klerikus, szerzetes), s az egyes állapottal járó kötelezettségeket (házasság, szent rend, megszentelt élet). Röviden szól a természetes és a jogi személyekről, majd ezekkel kapcsolatban az Egyház anyagi javainak kezeléséről, valamint említést tesz a kulturális javak kánonjogi jelentőségéről. A fejezet végén található a kultikus cselekmények és az egyházi temetés kánoni jogrendezése, valamint az állami egyházjog, vagyis az állam és az egyház közti kapcsolatok elvi és gyakorlati problémái.

A kézikönyv második részében a szerző a házasság teológiai, ekkleziológiai, kánonjogi aspektusait boncolgatja, helyesebben bemutatja. Ennek a bemutatásnak az érdekessége az, hogy interdiszciplináris és interkulturális szempontból közelíti meg a problémát, valamint az, hogy a kánoni házasságjogot a nyugati házasságjogi rendszerek keretébe illeszti.

A szerző követve a CIC 1983 által kodifikált joganyagot, először a kánoni házasság céljairól, tulajdonságairól, lényegi elemeiről beszél, majd nagy vonalakban vázolja azokat az okokat, melyek miatt semmis lehet a házasság; mégpedig: a felek jogi (akadályok) és beleegyezési képtelensége, a beleegyezés hiá-

nyosságai, valamint a forma hiányossága. Ezután a házasság érvényesítésének, valamint a felek egymás közti és gyermekeikre vonatkozó jogainak és kötelezettségeinek erkölcsi-jogi értéke domborodik ki. A fejezet végén a házastársak különválására és a CCEO-ban található családjogra történik utalás.

A harmadik rész az egyházi eljárásjogot mutatja be röviden, különös tekintettel a házassági semmisségi perekre. A szerző az eljárási jog mind statikus, mind pedig dinamikus részét lényegretörően taglalja. Nem hagyja ki a házasság felbontása során alkalmazott jogszabályok ismertetését, így említést tesz a super rato eljárásról, a privilegium paulinum-ról, a halottá nyilvánítás lefolytatása alapelveiről.

A kézikönyvet két függelék egészíti ki: A kánoni házasság semmissége polgári hatása a konkordatárius jogban (Olaszország), valamint az olasz polgári házasság és a kánoni házasság összehasonlítása.

Ez a kézikönyv elsősorban a jog- és államtudományi karok hallgatói számára készült, s ezért a kánonjog azon szektorainak ismertetésére szorítkozik, melyek valóban bevezetnek a kánonjog valóságába, valamint azok a részek kerültek kihangsúlyozásra, melyek szorosabb kapcsolatban állhatnak a világi joggal, vagy amely hatással lehet (mint ahogyan ezt a történelem tanúsítja) a világi törvényhozásra, gondolunk itt elsősorban a házassájjogra. Mindenesetre ahhoz, hogy elmélyítse, kiegészítse a jogász kultúrát, vagy hogy úgy vezessen be a kánonjogba, mely további ismeretek megszerzésére ösztönöz, e cél eléréséhez ez a kézikönyv kiváló vezetőnek, kísérőnek bizonyul. Annál is inkább, mivel elsősorban induktív módszert követ, vagyis a konkrét, látható dolgok, a jelenség által jut el a láthatatlan teológiai és erkölcsi elvekhez. Ezért a könyv üzenete könnyebben érthető, s tartalma ismeretében nemcsak a konkrét egyházjogi előírások, hanem a kánonjog alapját képező teológiai-jogi elvek is beláthatók. Ez az ismeret pedig megfelelő alapot ad ahhoz, hogy az alapelvek fényében, deduktív módon is, helyesen ítélhessünk konkrét teológiai-jogi valóságokról.

KUMINETZ Géza